

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 6

15. Maj

68. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1947

Oliehør og gul Sennep

til faste Priser kan nu tegnes i Kontraktavl hos os.

Da Arealet er meget begrænset, tilraades omgaaende Henvendelse.

Aktieselskabet

TRIFOLIUM-FRØ

Afdeling for Jylland

Randers – Telefon 2652 (4 Lin.)

Rigstelefon 5

A/s De forenede Teglværker
EGERSUND TELEFON 13 og 14
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

Strømmen fra Land til By

*kan Landmændene selv for smaa
Midler gøre meget til at vende.*

Ved Isolering med

DANATEX

Træfiberplader

eller

TROLDTEKT

Letbygningsplader

*kan der skabes smukke, lune
og hyggelige Værelser for den
uundværlige Medhjælp.*

*Faas hos Trælast- & Bygningsmaterialeforretninger
over hele Landet.*

A/s TROLDHEDE PLADEINDUSTRI

Fabrik:

Troldhede

Telefon Troldhede 10

Hovedkontor:

Aarhus - Grønnegade 57 - 59

Telefon Aarhus 820

Aktieselskabet
Aarhus Privatbank
 — stiftet 1871 —
 Aarhus: Hovedkontor
 København Nygade 1
 Aktiekapitalen ca. 17 Mill. Kr.
 hæfter til Sikkerh. for alle Indskud

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus
 Tlf. Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

**Fabrikation af Jordbrugskalk
 samt Foderkridtmel**

HELLESENS SENIOR
 er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR
 giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS
 verdenskendte
 Tørellement

**HELLESENS
 SENIOR**
 I Regn og Blæst
 uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
 rager, Stalde, Pak-
 huse og i Hjemmet

Uundværlig i
 Jægerhytten

Røde Drænrør

fra 2" — 12" haves
 altid paa Lager.
 Forlang Tilbud.

„Sofienlund“
 Teglværk.
 Telefon 10 Ulstrup.

Teglværkernes Salgskontor

ESBJERG
 Telf. 265—546

DRÆNRØR
 2" — 15"
 MURSTEN TAOSTEN

Brug **RANDERS
 REB**

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

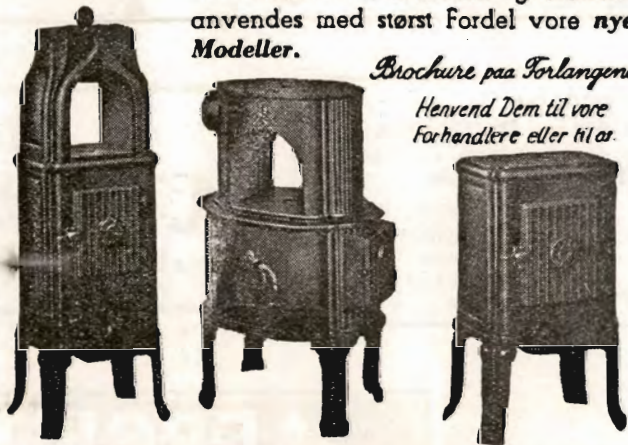
ved I. T. BIRK . . . Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede Varer.
 Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.
FORLANG TILBUD

RIBE Brændeovne og Tørvævne

Til indenlæs. Lsk Brændsel og Briketter
 anvendes med størst Fordel vore nye
Modeller.

*Brochure paa Forlangende
 Henvend Dem til vore
 Forhandlere eller til os.*

A/S RIBE JERNSTØBERI RIBE
 GRUNDLAGT 1848 . . . TELEFON 261 & 262

Jordbrugskalk
 Mergel

„Sct. Knuds Gaard“
 ODENSE . Telf. 38 (5 Lin.)

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring

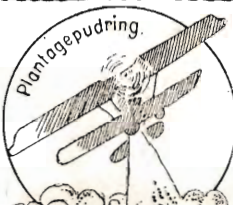
Tlf. 14350 . Gensidigt Selskab . Reventlowsgade 14 . København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

Cryocid og Cryocid-Pudder

Anvend Cryocid mod

Knoporme og som Erstatning for Blyarsenat ved Bekæmpelse af Frostmaalere, Stikkelsbærblad-hvæpse, Oldenborrer, Skærmpantemøl og Æbleviklere.

Cryocid-Pudder mod

Bladrandbiller, Kløver-Snudebiller, Porremøl og Jordlopper.

Uskadelig for Mennesker og Husdyr.

Faas hos Forhandlere af Plantebeskyttelsesmidler.

Forlang Brochure.

Kryolitselskabet Øresund A/S

Strandboulevarden 84, København Ø.

„Cimberia“

Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

Indhent Tilbud

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31-33.
Tlf. Viborg 802-803.

Spedalsø

Cementvarefabrik

R. Jensen . Indeh. J. Jensen

Tell. 504 Horsens

Imprægnerede Rør efter
Ingeniørforeningens
Normer. Drænrør i forsk.
Dimens. fra 10-50 cm.

Forlang Tilbud.

TRELØSE PR. HERLUFMAGLE - TLF. SKELBY 88
Under Kontrol af Sjællands Planteavlssudoalg.

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 6

15. Maj 1947

68. Aarg.

Indtrædende Medlemmer indtegnes hos Selskabets Forretningsførere. Medlemsbidraget er enten aarlig mindst 5 Kr. eller en Gang for alle mindst 100 Kr. Større Bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgaar ca. 16 Gange aarligt og sendes uden Vederlag til Selskabets Medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Annoncepris 40 Øre pr. mm. Oplag 19,400 Eksemplarer.

Indhold: Kongens Død. — Hedeselskabets Forretningsførere. — Testamentarisk Gave. — Plantningsforsøgene paa Færøerne. (Sluttes.) — Reglerne for Statskassens Tilskud til Transport af Mergel og Jordbrugskalk. — Hvor er de Kræfter —. — Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed. — Det farlige Foraar. — Mindre Meddelelser.

*Ved Hans Majestæt Kong Christian
den X.s Død staar hele det danske Folk
samlet i Sorg.*

*I dyb Taknemlighed og i dybeste Ær-
bødighed vil ogsaa Det danske Hedeselskab
bevare Mindet om Kong Christian, vort
Selskabs høje Protektor.*

Hedeselskabets Forretningsførere.

Hedeselskabets hidtidige Forretningsfører for *Engbjerg* Distrikt, Købmand *Chr. Lauritzen*, Strande, har ønsket at afgive dette Hverv, som derefter er overtaget af Kreditforeningsrepræsentant *Eskild Munksgaard*, Hove, Klinkby.

Testamentarisk Gave.

Efter Meddelelse fra executor testamenti Overretssagfører A. E. Larsen, København, har Fru *Charlotte Christensen* og Grosserer *S. M. Christensen*, København, testamenteret Det danske Hedeselskab 25 000 Kr.

For Kapitalen skal oprettes et Legat under Navnet »Grosserer S. M. Christensen og Hustrus Legat«, hvis Kapital skal holdes afsondret fra Institutionens øvrige Formue, men saaledes at Renterne skal komme Hedeselskabets Formaal til Gode.

Grosserer S. M. Christensen, der døde allerede i 1934, var født i Snebjerg ved Herning og var til sin Død Direktør for den kendte Trikotagefabrik A/S P. F. Nielsen, København. Hans Hustru blev over 80 Aar gammel og afgik ved Døden i Februar i Aar.

Plantningsforsøgene paa Færøerne.

Som det vil være Tidsskriftets Læsere bekendt, berejste Direktør C. E. Flensborg og Skovrider S. A. Christensen i Fjor Sommer Færøerne for efter Anmodning fra Færøerne at tilse Plantningsforsøgene paa Øerne. Nedenstaaende bringer vi Direktør Flensborgs sidste Del af Indberetning om Rejsen, der tillige omfatter en interessant Redegørelse for Plantningssagens historiske Udformning paa Færøerne:

(Sluttes.)

Foruden store Udgifter til Jordarbejde og Afvanding maa man endvidere gøre Regning paa meget store Udgifter til Indhegning af Plantagerne. Det er som nævnt absolut nødvendigt at hegne mod Faar, Køer, Harer og Heste. Uden solidt Hegn er det haabløst at plante.

Store Plantager, som vi kender dem fra Jylland, kan neppe anlægges paa Færøerne, dels vil Omkostningerne blive uforholdsmæssigt

store, dels er der ikke Plads dertil. Øernes indre Højland, Hederne (Haugen), Stenmarker og stejle Fjelde og Klipper kan formentlig ikke beplantes med Skov. Den saakaldte Udmark eller Hauge er i Regelen for højtliggende til Plantning; men der findes mange smukke Dalstrøg og lavere Fjeldskraaninger baade inde i Landet og ved Sunde og Fjorde, hvor der sikkert, som ogsaa Forsøgene viser, kan anlægges

Thorshavn Plantage, Maj 1946.
Ædelgran under Skærm af skand. Røn og Birk.

Plantninger eller Plantager. Størstedelen af de dyrkbare Arealer vil naturligvis efterhaanden, og eftersom Trangen til Jord øges, med den stigende Befolkning blive indtaget til Dyrkning til Agerland. — Det kan derfor kun blive forholdsvis smaa Arealer og vel ikke de allerbedste, der kan afses til Skovdyrkning. Større Arealer end 10 — 15 — 20 ha i samlet Stykke vil der næppe blive Tale om at beplante. Derimod er der Mulighed for og Anledning til Anlæg af mange Smaaplantninger ved Bygderne paa dertil egnede Steder til Lystanlæg og Pryd, ligesom der ved og omkring Bygderne og Gaarde kan plantes Læbælter til Beskyttelse af Huse og Haver. — Ejendomsforholdene — Odels- og Kongsgaardenes Rettigheder m. m. — kan ogsaa vanskeliggøre Samling af større Arealer til Beplantning. De store Udmarker er ikke udskiftede, men ejes i Fælling af Odels- og Kongsbønderne, og de dyrkede Arealer er ofte udskiftede i ganske smaa Parceller. Til Plantager maa der skaffes Plads i Udmarken efter Forhandling med Ejere og Brugere, hvilket formentlig lettest kan ske ved Forhandling med Kongsbønderne, som er Fæstere under Staten.

Interesse for Plantning er der bleven efter, at man har iagttaget Plantagen ved Thorshavn, der er meget besøgt og meget paaskønnet af Befolkningen som Udflugtssted; men ogsaa de andre Plantager, f. Eks. paa Zelletræ har vakt Interesse. Fra flere Bygder er der da ogsaa sket Henvendelse om Hjælp og Vejledning til Anlæg af Plantager, saaledes f. Eks. fra Søraag og Midtvaag paa Vaagø. Saavel paa Vaagø som paa Sandø findes godt egnede Arealer, men saadanne Steder findes iøvrigt mange Steder paa Øerne.

En af de mest vellykkede smaa Plantager findes paa »Zelletræ« hos Kongsbonde *Weihe*, som med stor Omhyggelighed har plejet og passet Plantagen, saa den nu maa kaldes en lille Skov bestaaende af Contorta Fyr, skand. Røn, Birk, Bjergfyr, Sitkagran, Ædelgran o. s. v.

*

Hvilke Træarter kan man nu bruge paa Færøerne som Skovtræer i Plantager? — Forsøgsplantningerne gennem de svundne ca. 40 Aar viser, at af Naaletræer kan anbefales *Pinus Contorta* (Contorta Fyr), Bjergfyr (*Pinus montana*), Sitkagran (*Pinus sitkaensis*), og i Ly under Contorta Fyr og Bjergfyr Ædelgran (*Abies pectinata*), Normansgran (*Abies normanniana*) og maaske *Abies grandis*. Endvidere kan anvendes Lærk, særlig *Larix sibirica*, men der er sikkert Mulighed for flere andre Naaletræer med passende Proveniens, d. v. s. fra Egne med nogenlunde samme vaade og kolde Klima som paa Færøerne. — Det maa uden Tvivl blive Naaletræplantager, der bør anlægges, idet kun faa Løvtræarter indtil videre har vist sig at kunne vokse, danne Skov. Maaske Birk fra det sydlige Island eller vestnorske Fjeldegne kan bruges paa Færøerne. Islandsk Birk kan vokse paa Øerne, men vokser meget langsomt. Skandinavisk Røn (*Sorbus scandica*), Bornholmsk Røn, Løn og maaske ogsaa lidt Eg, Elm og El paa beskyttede Steder kan bruges. Løvtræer kræver dog særlig godt Jordarbejde og maa holdes fri for Græs i flere Aar. Røn og Løn kan næppe i Fremtiden blive egentlige Skovtræer, men finder især Anvendelse i Haver og smaa Lystanlæg.

I Haverne ved Thorshavn og andre Steder paa Øerne findes forholdsvis velvoksne Træer af Løn, skandinavisk Røn, Bornholmsk Røn, Ask, Bøg o. s. v., men udover Røn, Birk og Løn har de næppe Fremtid som Skovtræer paa Øerne.

*

Hvad Nytte kan Færøerne have af Skove eller Plantager? — Nogen Mangel paa brugelige Brændselsmaterialer findes egentlig ikke paa Øerne. — Tørv findes næsten overalt i Hederne (Haugen) og Kul bl. a. paa Suderø. Kullene egner sig paa Grund af den ret lave Brændselsværdi ikke til Udførelse eller Anvendelse i Skibe, men kan udmærket bruges paa Øerne selv. — Gavntræ i større Mængde vil formentlig neppe kunne frembringes i Plantagerne udover Hegnspæl og ganske smaa Tømmerstokke. Ved Udhugning i Bevoksningerne vil der endvidere fremkomme Kvas og smaa Stammer, som kan bruges til Brændsel og paa anden Maade. Endelig vil der i Plantagerne kunne skaffes en Del Grangrønt og Fyrregrene til Kranse og Udsmykning o. s. v.

Anlæg af Plantager og Smaaplantninger vil formentlig særlig faa

Betydning ved at blive Udflugtssteder for Befolkningen, ved at sprede Hygge ved Bygder og Huse og ved at skabe Læ og Lunhed.

* .

Hvorledes vil det i Fremtiden blive muligt at føre Plantningsagen frem paa Færøerne, saa Sagen virkelig kan faa nogen Betydning udover en lille Plantage hist og her?

Som det fremgaar af mine tidligere Beretninger, mener jeg ved-

Fra Zelletræ Plantage.
Japansk Lærk og islandsk Birk, plantet i 1931.

blivende, at det vil være nødvendigt, at der igen oprettes en Planteskole eller helst flere Planteskoler, som kan forsyne Øerne med de nødvendige Træplanter. Der kan vel sendes Planter op fra Danmark eller Norge, men Planterne vil i mange Tilfælde tage Skade under den lange og vanskelige Transport. Ofte maa Plantepakkerne ligge længe paa Station i Danmark eller Norge eller paa Afskibningsstedet, og ankomne til Færøerne maa de pakkes ud, pakkes om og sendes videre, hvilket alt medfører Tab og svækker Planterne. — Det har ogsaa vist sig, at de Planter, der avledes i den nu nedlagte Planteskole ved Thorshavn og derfra fordeltes videre, trivedes og voksede langt bedre end de indførte Planter. De smukke Bevoksninger i Plantagerne af Contorta Fyr er da ogsaa frembragt af Planter fra Planteskolen i Thorshavn. — Desværre blev Planteskolen lige før Krigsaarene 1940—46 nedlagt af Myndighederne i Thorshavn vel særlig, fordi Statsbevillingen i 1936

blev skaaret stærkt ned, hvorved det desværre blev umuligt for Plantningsudvalget at lønne den stedlige Plantør *Hans Debes*, som kunde drive Planteskolen og tilse Plantningerne rundt paa Øerne. Den første Plantør var Gartner *Sven Lützen*, der kun virkede et Par Aar, og som efterfulgtes af Gartner *Trond Hansen*. Trond Hansen forestod i en halv Snes Aar Arbejdet i Thorshavn Plantage og Planteskole og i Forsøgsplantagerne paa Zelletræ, Kunø og paa Suderø. Han udførte et godt Arbejde, men maatte af økonomiske Grunde træde tilbage, da det ikke lykkedes at skaffe ham en passende Løn. Derefter ansattes som Plantør *Hans Debes* i 1928, der udførte et interesseret Arbejde. De hidtidige Plantører: *Lützen*, *Trond Hansen* og *Hans Debes* havde alle faaet en nødtørftig Uddannelse i Danmark og var i Stand til med Bistand og Tilsyn fra Hedeselskabet at drive og tilse Planteskolen og Plantagerne og yde Befolkningen Vejledning. — Det var derfor meget uheldigt for Arbejdet, at Statsbevillingerne delvis, vistnok i 1938, hørte op, saa det blev nødvendigt for det færøske Plantningsudvalg at nedsætte den sidst ansatte Plantør *Hans Debes'* Honorar. Planteskolen blev opgivet, og Plantørens Tilsyn indskrænkedes alene til Tilsynet med Plantagen i Thorshavn. — Naturligvis var det ogsaa beklageligt, at Hedeselskabet i Krigsaarene helt mistede Kontakten med Færøerne. Det var dog muligt, at Hedeselskabet kunde have forhindret den katastrofale Nedsættelse af Bevillingerne.

Det er uheldigt, at Planteskolen blev nedlagt eller ikke passet, men en ny Planteskole kan anlægges, og i Plantagerne er ikke sket større Ulykker eller Skader. Jeg synes, at Plantagerne efter Forholdene endog har udviklet sig godt, takket være Contorta Fyr og Bjergfyr. — Forsøgene viser Vej til videre Arbejde med Sagen og tyder paa, at der er bleven udført et grundlæggende Arbejde for Plantningssagen paa Færøerne, som viser, at det ved Hjælp af Contorta Fyr og Bjergfyr er muligt at frembringe Skov paa Færøerne.

Der er efter min Mening al mulig Grund til at fortsætte og udvide de paabegyndte Forsøg og søge oprettet flere Plantager paa egnede Steder. — Jeg kan derfor paa det bedste anbefale, at der baade fra Lagtingets og Statens Side ydes Bevillinger til Plantningssagen paa Færøerne saaledes, at det bliver muligt at føre Sagen videre og igen at oprette en Planteskole og ansætte en plantningskyndig Mand, som kan lede Arbejdet paa Øerne under Hedeselskabets Tilsyn.

Sammen med Skovrider *Christensen* fra Hedeselskabet, der paa Hedeselskabets Vegne nu skal tilse og lede Forsøgene paa Færøerne, besigtede jeg i Maj Maaned 1946 Plantagerne, og var det glædeligt at se de sidste Aars gode Vækst. Bevoksningerne af Contorta Fyr og Bjergfyr var som nævnt gennemgaaende ca. 6 m høje og sluttede, og Træerne var friske, grønne og havde næsten alle Naale paa de tre sidste Aarsskud. En Uddynding i Fyrrebevoksninger og Løvtræer var nødvendig og blev straks foretaget af Skovrider *Christensen*. Der skovedes Hegnspæl og Kvasbunker, som fandt hurtigt Afsætning.

Skovrider *Christensen* og jeg foretog sammen med Repræsentanter for Færøernes Plantningsudvalg Rejser til Plantagerne paa Strømø, Østerø, Kunø og Suderø og forhandlede med Kommunalbestyrelserne paa Sørvaag og Midvaag om Anlæg af Forsøgsplantager. — Vi blev alle Steder modtaget med den største Velvillie og Venlighed og mødte Interesse for Sagen.

Plantningsudvalgets Formand, konst. Dommer *Andreasen* og Landbrugskonsulent *Jakobsen* deltog i alle Rejserne og besaa med stor Interesse sammen med os Plantagerne. — Skovrider Christensen instruerede Konsulenten i Behandlingen af Plantagerne, idet Hr. Jakobsen af Interesse for Sagen lovede indtil videre at tilse og lede Arbejdet i Plantagerne. Dette er en stor Fordel for Sagen; men det vil dog være nød-

Fra Zelletræ Plantage, Maj 1946.
Kongsbonde Weihe under 30aarig Contorta Fyr.

vendigt at stræbe hen imod atter at faa uddannet en Mand til Hjælp for den stedlige Ledelse (Plantningsudvalget).

For at kunne føre Arbejdet med Skovplantning paa Færøerne videre vil det blive nødvendigt, at Sagen støttes med forholdsvis betydelige Midler fra Lagting, Kommunalbestyrelser og Staten. Som nævnt bevilgedes der i Aarene før 1936 tilsammen aarligt op til ca. 7000 Kr. til Forsøgene. 7000 Kr. er i Nutiden ikke noget stort Beløb. Skal Sagen virkelig fremmes med den Kraft, den fortjener, maa der større Midler til! — Midler til de kostbare Indhegninger, Jordarbejde, Indkøb af Planter, Midler til Anlæg af en ny Planteskole og endelig Midler først til at uddanne og senere at lønne en Plantør paa Færøerne. Ogsaa Hedeselskabets Skovriders fremtidige aarlige Rejser til Færøerne kræve et ikke ringe Beløb. — Jeg vil derfor mene, at samlede Bevillinger til et Beløb af foreløbig ca. 10 000 Kr. maa fremskaffes, hvis Arbejdet nogenlunde skal kunne føres frem indenfor et rimeligt Aaremaal og blive af nogen Betydning for Færøerne. Dette er en Opgave, der bør

tages op, og, som løst paa rette Maade, vil blive til megen Gavn og Glæde for Færøernes Befolkning.

Jeg ønsker de forskellige Myndigheder og Hedeselskabet Lykke til at føre denne Sag videre frem, og jeg takker Færøernes Plantningsudvalg, fordi man har ønsket, at jeg skulde afslutte mit Arbejde med disse Forsøg med at deltage i Besigtigelsen af de opnaaede Resultater sammen med Hedeselskabets Skovrider. Det er mit Haab, at disse Resultater maa danne Grundlaget for det fremtidige Arbejde for Skovplantning paa Færøerne.

C. E. Flensborg.

Ved en beklagelig Fejltagelse var Teksterne til Billederne fra Færøerne paa Side 55 og Side 57 i sidste Nummer blevet ombyttet.

Reglerne for Statskassens Tilskud til Transport af Mergel og Jordbrugskalk.

For Finansaaret 1947—48 har Ministeriet bestemt, at Fragttilskudet til Transport af Mergel og Kalk beregnes efter følgende midlertidige Ændringer til Reglerne af 19. Februar 1936:

I. Tilskud til Transport af Mergel.

- 1) Tilskud til Transport pr. *Trafikbane* ydes efter de hidtil gældende Regler af 19. Februar 1936.
- 2) Tilskud til Transport pr. *Lastbil fra Station eller Havn* til Forbrugerstedet.
Hvis Afstanden er 3 km eller derunder ydes intet Tilskud.
Hvis Afstanden er over 3 km ydes et Tilskud paa 20 Øre pr. Ton pr. km, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.
- 3) Tilskud til Transport pr. *Lastbil direkte fra Lejet* til Forbrugerstedet.
Hvis Afstanden er 3 km eller derunder ydes intet Tilskud.
Hvis Afstanden er over 3 km, men ikke over 15 km, ydes et Tilskud paa 20 Øre pr. Ton pr. km, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.
Hvis Afstanden er over 15 km ydes for de første 15 km et Tilskud paa 20 Øre pr. Ton pr. km og for hver overskydende km et Tilskud paa 15 Øre pr. Ton, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.

II. Tilskud til Transport af Kalk.

- 1) Tilskud til Transport pr. *Trafikbane* ydes efter Reglerne af 19. Februar 1936.

- 2) Transport pr. *Baad*.
Tilskud ydes efter samme Regler som for Transport pr. Trafikbane.
- 3) Tilskud til Transport pr. *Lastbil fra Station eller Havn* til Forbrugerstedet.
Hvis Afstanden er 3 km eller derunder ydes intet Tilskud.
Hvis Afstanden er over 3 km ydes et Tilskud paa 20 Øre pr. Ton pr. km, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.
- 4) Tilskud til Transport pr. *Lastbil direkte fra Lejet* til Forbrugerstedet.
Hvis Afstanden er 3 km eller derunder ydes der intet Tilskud.
Hvis Afstanden er over 3 km, men ikke over 15 km, ydes et Tilskud paa 15 Øre pr. Ton pr. km, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.
Hvis Afstanden er over 15 km ydes for de første 15 km et Tilskud paa 15 Øre pr. Ton pr. km og for hver overskydende km et Tilskud paa 10 Øre pr. Ton, dog højst Halvdelen af den virkelige Udgift.

Det er en Forudsætning for Gennemførelse af ovennævnte Tilskudsordning, at denne ikke maa medføre Overskridelse af de Beløb, der paa Finansloven er bevilgede til Transport af Mergel og Jordbrugskalk.

Eksempelvis anføres Beregning af Fragttilskud, hvor Mergelen er transporteret pr. Bane, og hvor Afstanden fra Station til Forbrugerstedet anslaaes til 15 km.

Banefragt pr. 10 t	Kr. 90,00
Modtageren betaler	» 6,00
	<hr/>
	Kr. 84,00
+ $\frac{3}{10}$ af Forskellen ..	» 25,20
	<hr/>
Fragttilskud (Banetransport)	Kr. 58,80
Modtagerfragt	» 31,20

Foruden det anførte Fragttilskud kan endvidere ydes et Transporttilskud paa

$$15 \text{ km} \times 20 \text{ Øre} \times 10 \text{ Tons} = \text{Kr. } 30,00.$$

Paa samme Maade beregnes Tilskudet til Transport af Jordbrugskalk, men her skal fradrages forlods 20,00 Kr. i Mindstefragt, saaledes at Tilskudet vil andrage:

$$\begin{array}{r} \text{Fragt} \text{ Kr. } 90,00 \\ \div \quad \text{» } 20,00 \\ \hline \end{array}$$

$$\text{Kr. } 70,00 \times \frac{7}{10} = \text{Kr. } 49,00 \text{ i Tilskud.}$$

Hvis der ønskes Tilskud til Transport pr. Bil, skal *Regningen over*

Kørsel indsendes sammen med Fragtbrevene, og der kan kun ydes Tilskud til Biltransport, hvor denne er foregaaet ved lejet Hjælp.

Det danske Hedeselskabs Mergelafdeling i April 1947.

J. P. Olesen.

Hvor er de Kræfter —

Mel.: Den danske Sang.

Naar Vestenvinden i Lyngen suser,
og Legen gaar med det lette Sand,
naar Stormens Orgel sin Salme bruser
og henter Tonen fra Vesterstrand,
da gruer Bonden for Vindens Vælde,
men følger afmægtig Kampens Gang
og hører Stormkast blandt Spirer smælde,
der voksed frem under Lærkesang.

Naar Stormen rigtigt sin Styrke øver
og farer frem med sin hele Magt,
da kan det ske, at en Stund den tøver
og bremses under den vilde Jagt.
Hvor er de Kræfter, der Trods tør øve,
naar Stormen drager paa Herrefærd:
Et Hegn af Graner kan Blæsten kløve
og værne Landet, som ligger nær.

Ja, Granen skærmer mod Stormens Hærgen,
den vokser godt i den magre Jord,
den er et Fristed for Vildtets Færden,
og skjuler nænsomt de lette Spor.
Og Stormen arrigt i Granen rusker,
men Træet fast sine Rødder slaar
og hvisker stille: »Maaske du husker,
at jeg er vokset fra Aar og til Aar!»

Er Granen plantet i lange Bælter
paa Jyllands Heder som stærke Hegn,
den tavler Agrene ud i Felter
og præger gavnligt den ganske Egn.
Saa hæg da om den med Lyst og Næmme,
at Rødder dybt den i Jorden slaar.
Mod Sandflugt er den din Ven og Frænde,
naar Blæsten hen over Egnen gaar.

*Anders Jensen,
Bording.*

Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed.

Fra Distriktskontorerne under Hedeselskabets Mose- og Engafdeling foreligger der en Opgørelse over Arbejdet i Marts Maaned 1947.

Det fremgaar heraf, at der i Maanedens Løb er fuldført 206 Arbejder omfattende 875 ha til en samlet Udgift af 891 860 Kr. Heraf var 192 Drænings- og Kultiveringsarbejder omfattende 736 ha (Udgift 768 375 Kr.) og 14 Vandløbsreguleringer med et interesseret Areal paa 139 ha (Udgift 123 485 Kr.).

Derudover er der i samme Maaned ved samtlige Distrikter færdigprojekteret og tilstillet Rekvirenterne 432 Arbejdsplaner omfattende 2036 ha til en Overslagssum af 2 610 590 Kr. Heraf var 413 Drænings- og Kultiveringsplaner omfattende 1808 ha (Overslagssum 2 318 140 Kr.) og 19 Vandløbsreguleringer med et interesseret Areal paa 228 ha (Overslagssum 292 450 Kr.).

C. V. S. L.

Det farlige Foraar.

Uforsigtighedsbrandene er talrige i Aar.

Det har atter i Aar vist sig, at Uforsigtighedsbrandene i Mose, Hede og Skov er talrige. I de sidste Dage har vi set et Par Timers hærgende Ild rasere og ødelægge Slægtleds Arbejde, bl. i Dejbjerg Plantage, hvor den 8. Maj brændte 260 Tdr. Land 40—50-aarig Plantage.

Disse Brande opstaar Aar efter Aar i Foraarets og Sommerens tørre Maaneder, og det er i de allerfleste Tilfælde taabelig, næsten forbryderisk, Uforsigtighed med Ild og Tobak, der er Aarsagen. — En Mand, der banker sin Pibe ud i Vejkanten, en Cyklist, der sætter sig i Græsset langs Stien gennem Skoven og tankeløst smider sin Cigaret fra sig, en Tørvearbejder der vil brænde Læggepladsens Lyng af, Banearbejdere, der vil brænde Lyng og Græs paa Skraaningerne, eller Lokomotiver kører uden Gnistfanger. Altsammen Eksempler, som næsten altid er Brandaarsager i de Rapporter, Politiet bagefter optager.

Landbrugsministeriet har udstedt Forbud mod al Tobaksrygning i Moser, Heder og Plantager i Tiden 1. Marts—1. November. Tobaksforbudet er et Totalforbud og absolut, og Hensynet til det almene Vel maa kræve, at enhver, der færdes i vore vidtstrakte Moser og Heder og Plantager, gør sit til, at Forbudet overholdes.

Det er Hensynet til de Værdier, der staar i Skove og Moser, der maa gøre det indlysende for enhver, at vi har Pligt til, hver for sig og overfor andre, at passe paa, at det udstedte Forbud respekteres. Der er ikke Tale om et unødvendigt Forbud. Aars Erfaringer viser, at Forbudet desværre er nødvendigt, men som Forholdene netop i Aar har udviklet sig, er det mere end nogensinde paakrævet, at Publikum føler det som en Borgerpligt at være med til at skaffe Forbudet respekteret.

Brandhærgget Bjergfyrplantage.

Vi kan i Aar vente langt større Færdsel ad Skovveje og Stier gennem Heder og Moser end ellers. Dels er der de mange Tusinder af Beskæftigede i Tørvemoserne rundt om i Landet, dels Tørv og Brændes Transport, der ofte foregaar gennem Skove og Plantager, og dels kan man maaske nok i Aar vente langt større Antal af Turister end tidligere.

Til disse Mennesker bør det siges: Tænd aldrig Baal i Plantager og Moser og lad være med at ryge. Altfor store Værdier staar paa Spil!

Fra de foregaaende Aar er der det ene triste Ekscempel efter det andet paa, at en Mand uden at have sikret sig tilstrækkelig Assistance har villet svide et Stykke Hede af. Vind og Tørke har taget Magten fra ham og Ilden er sprunget af Sted over store Arealer. Ligger der saa en Plantage i Vejen, ryger den uvægerligt med. Ligger der en Mose med Læggepladsen fyldt med Tørv i Farezonen, gaar det ud over den. Det er for at undgaa disse Skader, at Hedeafbrændingen er helt forbudt. Der har været givet visse Dispensationer, men kun hvor det har været absolut nødvendigt, f. Eks. for Fremstilling af Tørv.

Vi har Aar efter Aar set, at Mennesker, der som Følge af Uforsigtighed med Ild har foraarsaget store og betydende Ødelæggelser, er sluppet med uvæsentlige Bøder, men man vil næppe længere slippe saa let. Der er udsendt et justitsministerielt Cirkulære, der indskærper, at der skal tages haardt fat i den Slags Sager. Vi har ikke Raad til, at Samfundsværier tankeløst udsættes for Tilintetgørelse.

Mindre Meddelelser.

63 000 Hektar Skovjord tilhørende den finske Stat er eller skal udstykes til Brug for den evakuerede Befolkning fra de afstaaede Omraader.

*

Afdelingsleder ved Hedeselskabet, Civilingeniør *C. V. Schledermann Larsen*, Viborg, er udnævnt til Medlem af Afvandingskommissionen for Thisted Amtsrads-kreds.

*

Landbrugskandidat *V. Knudsen*, der fra 1941 har ledet Hedeselskabets Kontor i Søllested (Lolland), er fra 1. Juli forflyttet til Bornholm, hvor han skal overtage Ledelsen af Kontoret i Rønne. Samtidig er han af Landbrugsministeriet antaget som teknisk sagkyndigt Medlem af Grundforbedringsudvalget for Bornholms Amtsrads-kreds.

Hr. Knudsen er for Tiden paa et 2½ Maanedes Studieophold i Sverige.

*

A/S Orten Plantage giver i Aar 7 % i Udbytte.

*

A/S Haarkjær Plantage har i 1946 haft en Omsætning paa ca. 8000 Kr. Til Bestyrelsen genvalgte Formanden, Gaardejer *Hans Bertelsen*, Ørbæk. *Mikkel Barslund* og *Jens Eg*.

*

Hede eller Plantage.

I Anledning af den lille Notits i Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 4 — 1947, Side 48, med ovenstaaende Overskrift fik jeg Lyst at meddele følgende:

For godt 40 Aar siden skulde 20—30 Tdr. Land Lynghede i Fjederholt søndre Plantage (nu Etatsraad *E. Møllers* Plantage) tilplantes med Bjergfyf

i gravede Huller. Det var planlagt at plante med 2×2 Alens Afstand, men Arealet var saa haard og gruset, at det viste sig uoverkommeligt at faa Hullerne gravet, og det blev derfor besluttet at gaa over til 4×4 Alens Afstand, det vil sigee ca. 1000 Huller pr. Td. Ld. Derefter lykkedes det at faa Arbejdet udført og Bjergfyrrerne plantet.

Det var ret god Hede og Bjergfyrrerne voksede godt, saa der tiltrods for den store Afstand har været sluttet Bevoksning i mange Aar, og der kan nu paabegyndes Brændehugst.

En saadan Plantning koster ikke ret meget, men faar alligevel Værdi engang.

Hvis en Hedejer ikke vil anvende sin Hede til Opdyrkning, Lyngslet eller Iignende og *ikke vil* ofre ret meget paa Tilplantning, kan en saadan billig Kultur tilraades. Der vil derved skabes en Brændselsreserve, der vil faa Værdi engang. Og Brændsel skal der nok blive Brug for fremtidig.

S. M. Bach, Høgildgaard.

*

Guldbryllup.

Civilingeniør *Th. Claudi Westh* og Hustru, Søbakken 25, Charlottenlund, fejrer den 15. Maj Guldbryllup. Hr. Claudi Westh, der til næste Aar fylder 80 Aar, var som bekendt knyttet til Hedeselskabet 1893—1918.

*

Sveriges totale Skovareal er opgjort til 30,1 Mill. Hektar, hvoraf dog kun de 22,9 Mill. Hektar betegnes som produktiv Skov. Træmængden er opgjort til det næsten ufattelige Tal af 1417 Millioner Kubikmeter.

*

Irland har bestilt for 1,2 Mill. Kr. Tørvepressemaskiner hos De smithske Jernstøberier i Aalborg.

*

I 1947 regner Sverige fortsat med at skulle dække $\frac{1}{3}$ af Behovet af Brændsel med indenlandsk Brændsel, og da man kun regner med at producere ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Tons Tørv, bliver der Brug for ca. 20 Mill. m^3 Brænde fra de svenske Skove.

*

Landsretssagfører *Stoustrup*, Hasseris, hævdede i Følge »Ny Tid.« forleden i Hasseris Sogneraad under en Diskussion om et Tilskud, at »det var urimeligt at yde Plantningsforeningerne Tilskud, idet de skamskændede Landskabet med taabelige Plantninger!«

Hvis Bladets Referat iøvrigt er rigtigt, tør man vist sige, at Hr. Stoustrups Bemærkninger er Udtryk for en noget usædvanlig Opfattelse af Tingenes Sammenhæng — i hvert Fald en enestaaende.

*

Norsk Tørveproduktion i 1947.

Den norske Stat har igen for 1947 bebudet at yde Garanti for en Tørveproduktion af indtil 150 000 Kubikmeter Maskintørv. Garantien omfatter den Del af Tørveproduktionen, der ikke har fundet Afsætning inden 1. Marts 1948.

*

Svenska Skogselskabets administrerende Direktør, Jägmäster *Alfred Wigelius* har, selvom han først falder for Aldersgrænsen i 1949, allerede nu søgt sin Afsked, saaledes at han fratræder 1. August d. A. og afløses af Bureauchefen i Skogsstyrelsen *Følke Johansen*.

Fra Lager leveres:

4½' **Slaamaskiner** Nr. 33 med Oliebad

7' 28×18" **Traktortallerkenharver**

med Transporthjul

30' engelske Staal **Staksættere**

MASSEY-HARRIS A/s

Reventlowsgade 28, København V.

Telefon: Central 2688 - 2788

Brunkul
Mergel
Kalk

H. THEUT

VIBORG . Telf. 1560 - 1559

**Viborg Byes og Omegns
Sparekasse**

Telef. 1400 (3 Lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

◆
Kontortid: 9—15

Telefon: 1500
(5 Linier)

Kontor i Karup

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK . Foreløb. Tlf. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede Varer.

Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.

Telefon 173—174.

Elektriske Anlæg.

Vandværksanlæg.

**Hammerum Herreds
Spare- og Laanekasse**

HERNING

Telefon 10 og 314

Østergade 6

Kontortid

10—12,30 og 14,30—17

Viborg Andels-

Svineslagteri

vore Udsalg bring. i Erinding

Telef. 137 og 779

Stryg elektrisk

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

TRAKTOR -Jordfræsere
-Knivharver

A/s Harald Jensen - Aarhus

Telefon 8087

SPRIT

til teknisk Anvendelse.

SOPHUS BERENDSEN A/S

V. Farimagsgade 41 . København V.
Kannikkegade 18 . Aarhus

Alt Entreprenørmateriale

Leverandør til Hedeselskabet

Falcks Redningskorps Stationer

FALCK er altid parat

Fræsning

af Eng og Mose samt Pløjning
og Grubning af Planteriller
udføres med nye Maskiner.

Vagn Jensen,
Vesterlund.

Telefon Vester 31 u.

Den er rigtig!

Zinck

GODT-HAAB

Herning Hede- & Diskontobank.

10-12 $\frac{1}{2}$. 2 $\frac{1}{2}$.-5.
Telefon 5, 273 og 720.

Nordjysk Andels- Fjerkræslageri

RANDERS - Telf. 3053

Producenternes
 eget Slagteri

Inet solidarisk Ansvar
Se efter vor Notering i
Dagbladene hver Mandag

Jordbrugskalk.

Gug Kalkværk A/S,

Gug ved Aalborg.

Alle Henvendelser
bedes rettet til

Salgskontoret:

Elmeallé 2, Hasseris, Aalborg.
Telefon 2908.

SKIVE

DISKONTOBANK

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

Varde Bank Esbjerg Afdeling

Kongensgade 62
og Fiskerihavnen

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11.

Aktieselskabet

Brødrene Brincker

Greisdal Hammerværk pr. Vejle
Grundlagt 1867

Specialitet: **Tørvegrebe, Tørvespader, Drænværktøj, Lyngleer.**
Alle Slags Grebe, Forke, Spader, Roehakker, Høstleer
og Haveredskaber leveres med fuld Garanti.

LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS- FORENINGER OG HEDESELSKABET

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAFN & SØN NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 2

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende Undersøgelse
ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse
af Proveniens. — Prisliste sendes paa Forlangende.

Brostrøms Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle
Planter for Have,
Mark og Skov —

Haardføre og veldrevne
Arter for ethvert Formaal

Forlang Tilbud
Vi garanterer Kvaliteten

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 353

Frøavl og Frøhandel

PALUDANS PLANTESKOLE

— KLARSKOV —
130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Hegnsplanter,
Allétræer,
10 Millioner Prikkeplanter.

Forlang Prisliste.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

Randers Planteskole

v. Petri Petersen
Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede Planter
til Have, Mark og Skov

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telf. 94 Skive

Frøavl Frøhandel

Hulkjærhus Planteskole

Rødkjærbro
Telefon Ans 25

Planter til
Skove
Læhegn
Haver

Alfa SENNEP

- den pikante

Forlang den hos Deres Købmand

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 58

RØDE DRÆNRØR

føres altid paa Lager fra 2" til 8". — Tilbud til Tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk,

Telefon 187.

Skive.

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. — Tlf. 1055 (2 Lin.)

Alt i Betonvarer efter D. S. 400.

Renseanlæget „Ringtanken“ (Dansk Patent Nr. 59820).

Egne Fremstillingsmetoder af højeste Standard.

RØDE DRÆNRØR TAGSTEN MURSTEN

=

Kählers Teglværk
KORSØR

Bjerringbro Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111, Bjerringbro

Alle \triangle -mærkede Rør
Impregnerede
og uimpregnerede

Stort Lager
Altid leveringsdygtig

RESENBRO CEMENTSTØBERI

v/ Ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima Betonrør efter dansk
Ingeniørforenings Normer
Mrk. \triangle i alle gangbare Di-
mensioner fra 10—60 cm saa-
vel med som uden Muffe.
FORLANG TILBUD

Røde Drænrør

indtil 16" Diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup
Telefon 67 Ulstrup

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med Garantimærket \triangle
Impregnering
Brænderør

Nivaagaards Teglværk

Telf. Nivaa Nr. 9 Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — Lerrør med
og uden Muffe fra 6" til 15"

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

PRIMA, RØDE DRÆNRØR

i Størrelse fra 2 til 15 Tommer.

Indhent Tilbud.

Tlf. Højslev 3.

Røde — 2"—12" — Drænrør.

Forlang Tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

Kroghsgades Cementstøberi

v/ J. C. HALVORSEN
& SØNNER.

Kontor: Dannebrogsgade 22,
Aarhus.

Tlf. 5019—5020.

Ny Fabrik i Vejlbj.

Tlf. Riisskov 9319.

Alt i Betonvarer D. S. 400.

HORNBAEK Cementvare- og Mørtelfabrik

Marius Odum

Telef. 400 Randers

Kun \triangle -mærkede Varer
føres. - Største Lager.
Bedste Kvalitet. - For-
lang Tilbud.

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede Rør føres
Altid leveringsdygtig

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

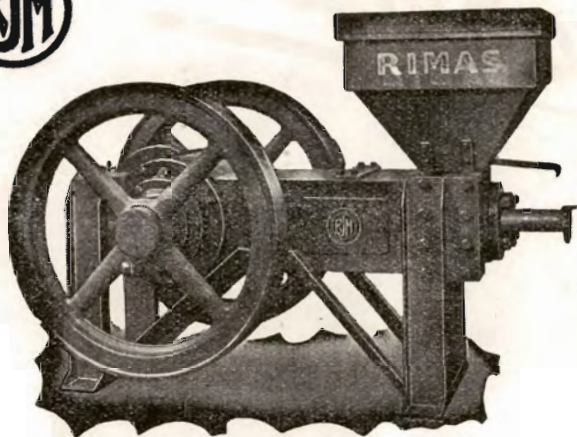
S. m. b. A.

Telefon Viborg 1330

Alle Størrelser i Drænrør leveres

Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

På Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

„RIMAS“ TØRVEPRESSERE
„RIMAS“ ÆLTEVÆRKER
„RIMAS“ FORMTØRVSPRESSER

er uovertrufne i Kvalitet, Driftssikkerhed og Økonomi.
Indgiv Deres Bestilling i god Tid.

**Ringsted Jernstøberi
& Maskinfabrik A/s**

Røde Drænrør

2" — 12"

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa
Telefon 2127

**Dansk Landbrugs-
og Handelslaboratorium**

ved R. KROGH

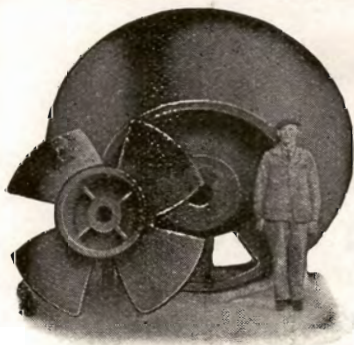
Odense - Telefon 1731 - 2 Lin.

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1A
KØBENHAVN K.

Dele til Pumpe for 4000 l/Sek.

Afvandingspumper
Entreprenørpumper
Husvandspumper
Pumper for Gartnerler
og ethvert andet Formaal

Skriv efter Tilbud og Brochure

Aktieselskabet
DE SMITHSKE
JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER
Aalborg Telf. 6696

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Marsø Støbejerns

BRÆNDEOVNE

BRÆNDEKAMINER

AKTIESELSKABET
N. A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, Civilingeniør J. Parbo (Formand),
Afdelingsleder, Skovrider B. Steenstrup og Botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.